

mats aquells amb un derivat del primitiu BARR 'a baix', i aquests, amb un del primitiu -GOI 'a dalt'; en la toponímia cerdana també sovint hi ha presents els dos membres en oposició (*Estavar/Estaguja*). Per tant, en aquest cas present es concebria que s'hagués dit primer (i abreujat) *Bar-bar/Bar-guja*: aquell per a 'Bar', i aquest per a 'Barguja'. O bé, simplement, es trobà suficient designar el primer com BARR 'a baix', amb aquell contrast implícit.

És l'explicació més simple i convincent. I és sense objecció fonètica, car recordem que en tota la zona pirinenca, sobretot en els NLL, la -RR doble apareix com -r (no -rre ni -rro), cf. *La Tor, Er* etc. En la posició final la distinció entre -r i -r fluctuaria des del principi, per tant es formà amb fonema *era* el derivat *Baridà*; cf. (infra) el cas relacionat de *Baro* i *Baruano*.

S'havia pensat naturalment (M-Lübke BDC XI, 9) que *Bar* tingués el mateix origen cèltic que els nombrosos NLL francesos *Bar*, provinents, segons s'admet generalment d'un mot cèltic BARROS 'cim boscos d'un turó' (Brüch, *W. u. Sachen* VII, 16-66; Weisgerber, *Spr. de Festlandk.* núm. 124, *Rh. G.-C.*, p. 27, declara errònia metodícament la monografia, de C. Daville, *Le nom de Bar --- en toponymie*, *Bull. Philol. et Hist.* 1924, 95-98): en compto quatre en País d'Oïl (departaments Aube i Meuse: en particular *Bar-le-Duc*, cap del departament, d'on devia ser la nostra fatal Violant de Bar, muller de Joan I; i tres en país d'Oc (Aveyron etc.); i sembla que se'n formà un nom de «pays» *Barrés* (d'on *Mur-de-Barrez*, *la Croix-Barrez*, *la Chapella-Barrez*, entre l'Aveyron i el Cantal).

Però vista l'escassetat de celtismes en la top. de Cerdanya i l'abundor allí del substrat ibero-basc, aquesta etimologia cèltica resultava ja ben improbable per al nostre *Bar*; i el lligam amb l'inequívoc *Barguja*, junt amb l'explicat sistema contrastant, no deixen lloc a dubte. Descartat, doncs. I encara més clarament impossible que *Bar* vingui d'un NP ll. BARIUS (Segura, *Certamen Gir.* 1892, 24).

BARGUJA

PRON. MOD.: *bərbúža* a Arsèguel; *burbúža* Estana, 1935 (VIII, 117, IX, 132).

DOC. ANT. 839: *Barguia*, *Acta C. SdUrg.* (PPujol, núm. 136; BDC XI, 4).

L'ETIM. establerta supra per a aquest nom és indiscutible.

Pista falsa: Hubschmid (*ZCeltPhil.* XXIV, 211), citant una menció *Bergovia* en doc. de 906 (*Hi. Lgd.* v, 115) i un *Cenebrum de Bergois* de 1264 (*An. H. Gasc.* II, 4, 64), opina que ve d'un gal *BERGOVIA, format com el conegut GERGOVIA (i cf. *Top. Hesp.* I, 71). En tot cas, però, aquestes dades medievals no són del NL cat. sinó parònims gascons (el doc. de 1264 és d'Auch).

I ben mirat també és dubtós que aquests siguin cèltics; hi ha a més *Bergouey* municipi bearnès del cº Bidahe [*Bergui* c. 982, *Bergoy* 1286 i S. XIII, *Bergoey* 1397], i altres en els BPyr, *Bergoue*, i *Bergoueis* a la vall d'Ossau (PRaymond, *Di. To. BPyr.* on potser la t 60

és un afegit gràfic de fantasia, a la francesa), tots tres situats a la part alta d'una vall. També, doncs, aquests noms gascons és de creure que vinguin del basco-aquitànic, potser com a paral·lels exactes del nostre *Barguja* (com sigui que hi ha oscil·lació molt estesa entre *ar* i *er*, per causes múltiples, romàniques i ja basques). Sols que aquí la situació per alt d'una vall i l'absència del contrastant -*bar* o *Bar*, ens fa decantar decididament per l'esmentada base IBAR-GOIE, -A 'vall amunt', sense cap contrast.

BARIDA

La subcomarca extrema O. de Cerdanya. Centrada en *Bar* i l'estratègic *Pont de Bar*, damunt el Segre: de *Bar* prengué nom com a derivat en -ITANUS, en forma llatinitzant, com ho mostra *i > i*. Caràcter llatinitzant natural tractant-se d'un nom usat sobretot per gent de cúria —eclesiàstica o feudal. De primer s'usà també una altra forma de baix llatí: 882: «est ipsa vinea in territorio *Variense*, in locum ubi dr. ad Alas» (*Urgellia* II, § 30.5); 930: el Cart. de Tavèrnoles situa *Arsèguel in terr. Variense* (p. 37.11).

Després tenim ja la moderna: 983: «in *Baridano*, eccle. S. Vicenti» car aquesta església en formava el límit O. (cita Ponsich, *Top.* d'un treball de Delcor); 1303: .lo Sr. En Jacme rey de Mallorches --- per tota terra Ceritanie et *Baridani*» (copiat *Cart.* de Vfr. de Cfl. (1324), f. 16r); 1458: «Arsèguel --- Cerdanya --- per *Baridà* --- per tot *Baridà*» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 70), S. XVII: *Baridà* (ms. esp. 324, B.N.P., f. 76v).

De les formes originàries de *Bar* i *Barguja*, em semblen inseparables les del poblet pellarès *BARO* i *Baruano*. Pron. *báro* a Gerri (1920); oït també allí, a Estac i a Sort (1921, 1957, 1959). És a la vora dr. de la N. Pallaresa, arran del gran i vell camí de la vall, a 1/3 del trajecte de Gerri a Sort, com agr. al mun. d'Estac.

Més amunt del poblet i en el mateix vessant de la ribera hi ha una ampla partida dita *Baruano* (1957, XXI, 119). No solament s'assemblen els noms, sinó que la situació topogràfica és ben semblant i paral·lela a la de *Bar*: en el fons d'una profunda i estreta ribera. Ha de venir doncs del mateix mot fonamental basco-ibèric, que *Bar*, amb el significat de 'avall, a baix'. Per explicar-nos les terminacions, escau suposar que el rodal de *Baro* i *Baruano*, tot plegat, dugué primerament un nom en comú; la terminació àtona de *Baro* s'explica fàcilment, com en el cas de *Bono*, el poble de l'alta Ribagorça, antigament *Bónobe*, format amb -*be* ('a sota del bony'); ací seria *Báro-be* (a sota dels baixos de la ribera) (> *Barou* → *Baro*). El sufix -*no* (o -*na*) és dels diminutius bascos, davant el qual la vocal precedent sol canviar-se en A (com *Estana*, de *esto* etc.) (Mitx., *Apell.* §§ 461, 470).

Com que *Baruano* era menys important —més petit— que *Baro* seria *BARO-BA-NO*, amb reducció fonètica, normal, a *Baruano*. *Baro* és també cognom pellarès a Roní, xxxii, 158.6) evidentment tret del nom del